



Stališče do prenosa ILUC reforme v slovenski pravi red

EU je pričela z revizijo energetske politike za sektor prometa za obdobje 2020–2030 in vloge biogoriv v njej. Leta 2009 je EU v Direktivi o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov predpisala, da morajo vse države članice do leta 2020 10 % goriva za uporabo v prometu nadomestiti z obnovljivimi viri energije. Temu so sledili nacionalni akcijski načrti za obnovljive vire energije, v katerih so države članice določile, da bodo ta cilj skoraj v celoti (9,4 od 10 odstotkov) dosegle z uvedbo biogoriv.¹ Leta 2015 so se države članice EU in Evropski parlament dogovorili o ključnih spremembah na poti do končne različice Direktive o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov in Direktive o kakovosti motornega bencina in dizelskega goriva. Amandma je bil sprožen zaradi klavzule v prvotni Direktivi o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov iz leta 2009, ki pravi, da morajo biti učinki posredne rabe zemljišč biogoriv preučeni ter v primeru, da obstajajo, tudi upoštevani.

Glavni rezultat triletne razprave o posrednih spremembah rabe zemljišč je Direktiva (EU) 2015/1513 Evropskega parlamenta in Sveta EU ali tako imenovana ILUC (*Indirect Land Use Change* – Neposredne spremembe rabe zemljišč) reforma, ki zapoveduje, da lahko biogoriva prve generacije² prispevajo največ 7 % od skupnega cilja 10 % obnovljivih virov energije v prometu, vsaj 3 % pa bi morali biti doseženi z drugimi možnostmi, kot so napredna biogoriva³ ali električna energija iz obnovljivih virov energije.

Posredne spremembe rabe zemljišč in zakaj so problematične

O posrednih spremembah rabe zemljišč govorimo, ko poljščine za proizvodnjo biogoriv izpodrinejo prehranske poljščine na zemljišča, ki prej niso bila obdelovana. Problem nastane, ko se obdelovalne površine za pridelavo poljščin za prehrano selijo na zemljišča z visoko zmožnostjo skladiščenja ogljika, kot so šotišča ali deževni gozdovi. To privede do izpustov toplogrednih plinov hkrati pa se zmanjša zmožnost skladiščenja CO₂. To so emisije, ki so jih posredno povzročila biogoriva in ki bi se morale šteti kot njihov ogljični odtis. Zaradi posrednih sprememb rabe zemljišč bo med letoma 2011 in 2020 v atmosfero izpuščenih dodatnih 313 do 646 milijonov ton ekvivalenta CO₂. To je približno toliko, kot da bi na evropske ceste do leta 2020 dodali med 14 in 29 milijonov avtomobilov.

Reforma ILUC

-
- ¹ https://www.transportenvironment.org/sites/te/files/publications/2016_04_TE_Globiom_paper_FINAL_0.pdf
 - ² Biogoriva prve generacije so tista biogoriva, ki jih proizvedemo iz sladkorjev, škroba, rastlinskih olj ali živalske masti, z uporabo poznanih in uveljavljenih tehnologij. V predelovalnem postopku se uporabljajo poljščine, ki jih poznamo iz prehranske industrije, kot so pšenica, koruza, sladkorna pesa, sladkorni trs in soja.
 - ³ Napredna biogoriva so proizvedena iz surovin, ki ne tekmujejo neposredno z živili in krmo, kot so odpadki lesne industrije in ostanki kmetijskih pridelkov ter vse ostale surovine navedena v prilogi IX Direktive (EU) 2015/1513 Evropskega parlamenta in Sveta EU (ILUC reforme).



Tako imenovana [reforma ILUC](#) (*Indirect Land Use Change*, »Posredna sprememba rabe zemljišč«; v nadaljevanju »reforma«) predvideva revizijo Direktive o kakovosti motornega bencina in dizelskega goriva ter Direktive o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, države članice pa jo morajo v nacionalni pravni red prenesti do septembra 2017. Pred tem morajo države članice določiti – sicer pravno nezavezujoč – cilj za napredna biogoriva, za katerega reforma predlaga 0,5% okvirni cilj, ki si ga bodo države prizadevale doseči. Od nacionalnih organov pa je odvisno, kako ambiciozno bodo zastavile cilje reforme.

Slovenija naj pri prenosu reforme zagotovi:

- a) **Znižanje nivoja kapice:** Na EU ravni je bila za biogoriva prve generacije postavljena kapica pri sedmih odstotkih. Besedilo reforme jasno navaja, da lahko države članice postavijo kapico tudi nižje. Glede na to, da ima večina držav članic EU v svoji energetske mešanici manj kot 7 % biogoriv prve generacije, sedemodstotna kapica še vedno omogoča prostor za dodatne kapacitete biogoriv prve generacije, ki povzročajo krčenje gozdov in posledično dodatne izpuste toplogrednih plinov. Poleg tega je Evropska komisija napovedala, da po letu 2020 biogoriva prve generacije ne bodo več deležna podpore. Za države članice to pomeni, da podpiranje razvoja industrije biogoriv prve generacije ekonomsko ni smiselno, saj razvoj ne bo podprt s strani politik EU. Na drugi strani bo nižja kapica pripomogla k lažjemu prehodu na nizkoogljično mobilnost. Evropska komisija je v svoji Strategiji o nizkoogljični mobilnosti nakazala, da bo EU postopno (do leta 2030) opustila biogoriva, ki temeljijo na poljščinah. Zgodnje ukrepanje bo omogočilo prestrukturiranje industrije, državam članicam pa prilagoditev svojih politik nizkoogljičnemu transportu. Nekateri države lahko 10% cilj obnovljivih virov energije v prometu dosežejo brez dodatnih biogoriv prve generacije, z uporabo multiplikatorjev za električno energijo.
- b) **Vključenost energetskih rastlin v kapico:** V primeru, ko obstaja preverjanje skladnosti s trajnostnimi kriteriji in se energetske rastline gojijo na degradiranih zemljiščih, se lahko države članice odločijo, da energetskih rastlin ne vključijo v kapico. Glede na to, da znotraj Evropske komisije še vedno poteka razprava o tem, kaj je degradirano zemljišče, in da je znotraj EU količina zemljišč, primernih za gojenje energetskih rastlin, omejena na 1.350.000 hektarov, bi morale biti energetske rastline vključene v kapico. Poleg tega energetske rastline za proizvodnjo biogoriv za svojo rast potrebujejo zemljišča, zato neizbežno vodijo do sprememb v rabi zemljišč. Države članice morajo pri prenosu direktive v nacionalni pravni red zagotoviti, da bodo energetske rastline, vključno z rastlinami, ki se uporabljajo za proizvodnjo naprednih biogoriv, vključene v kapico.



- c) **Vključitev kapice v Direktivo o kakovosti motornega bencina in dizelskega goriva:** Z vidika skladnosti politik EU, ki urejajo ista področja, je zelo pomembno, da države članice vključijo kapico tudi v Direktivo o kakovosti motornega bencina in dizelskega goriva. Države članice se o tem lahko odločijo same. Količine biogoriv v Direktivi o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov ni smiselno omejiti, ne da bi jo hkrati omejili tudi v Direktivi o kakovosti motornega bencina in dizelskega goriva, saj bi na ta način dovolili, da se v slednji direktivi prištevajo k 6% cilju zmanjšanja emisij toplogrednih plinov motornih goriv do leta 2020.
- d) **Uporabo kapice pri subvencijah:** V reformi je zapisano, da bi si morale države članice prizadevati za postopno odpravo podpore biogorivom, ki presegajo mejo 7 %. Pravila o državni pomoči so sicer vzpostavila omejitve za finančno podporo biogorivom, vendar lahko proizvajalci biogoriv, ki temeljijo na prehranskih poljščinah, do leta 2020 še vedno prejmejo pomoč za obratovanje, če so s svojimi aktivnostmi začeli še pred letom 2014. To vodi do neskladnosti, saj EU na eni strani želi omejiti netrajnostna biogoriva, na drugi strani pa jim še vedno omogoča finančno podporo. To bi lahko pomenilo rast trga biogoriv v nekaterih državah članicah. Glede na to, da namerava EU po letu 2020 opustiti biogoriva, ki temeljijo na prehranskih poljščinah, menimo, da je vsakršna podpora industriji potrata finančnih sredstev.
- e) **Upoštevanje hierarhije ravnanja z odpadki pri naprednih biogorivih:** Pri oblikovanju politik, namenjenih spodbujanju naprednih biogoriv, morajo države članice upoštevati hierarhijo odpadkov, kot je opredeljena v 4. členu okvirne Direktive o ravnanju z odpadki, vključno z določbami glede življenjskega cikla ter upoštevaje vse posledice nastajanja in upravljanje različnih virov odpadkov. Napredna biogoriva, pridobljena iz odpadkov in ostankov, lahko imajo pomembno vlogo pri razogljičenju prometnega sektorja. Vendar je potrebno upoštevati, da lahko te surovine uporabljamo tudi za druge namene, ki so z vidika okolja in podnebja koristnejši. Le tako se je mogoče izogniti tratenju materialov na neoptimalen način. Načela hierarhije odpadkov morajo biti del trdnega trajnostnega okvirja naprednih biogoriv.

Kontakt:

Katjuša Šavc

Focus, društvo za sonaraven razvoj

Email: katjusa(at)focus.si

Telefon: 051 358 577